

Fotó: Teknős Miklós

Ez egy igazán nagy szerelem

M. Nagy Miklós íróval a *Ha nem is egy bomba nő* című „szerelmes regényéről” Bán Magda beszélget

A regényed narrátora egy Nagy Miklós nevű irodalmár, fordító, aki orosz, angol és spanyol nyelvről fordít, kiadói szerkesztő, szerelmes a női nembe és az irodalomba. Azt hihetnénk, hogy a narrátor azonos a szerzővel, de mégsem?

Bármit válaszolok erre, az olvasók többsége úgyis azonosítja a szerzőt a narrátorral, az irodalmárok számára pedig úgyis alapelv, hogy a narrátor mindig más, mint maga az író. De hogy mi volt a szándékom? Eredetileg csak történeteket akartam mesélni orosz írókról, kizárólag olyanokat, amikben én magam is benne vagyok valamiképpen. Szóval afféle személyes hangú anekdotázás lett volna a könyv, de egyszer csak azt vettem észre, hogy a narrátor, aki ezeket a történeteket a maga hol kicsit nyegle, hol szentimentális stílusában meséli, mindenáron a maga történetét is el akarja mondani. És aztán hagytam, hadd mesélje. Bizonyára azért, mert így volt élvezetes számára a mesélés,

és persze számomra is. És úgy indultam neki az írásnak, hogy próbáljuk ki, aztán ha élvezem, akkor lesz belőle könyv, ha meg kemény munkának érzem, akkor nem. Mert munkám anélkül is van bőven. Szóval élvezetes volt megismerkednem ezzel a narrátorral, aki nyilván hasonlít rám, sőt néha már-már azonos velem, néha, hol sikerrel, hol sikertelenül, az én lelkem mélyére próbál behatolni... Helyenként jó barátságban voltam vele, máskor dühös lettem rá, de kicsit még mindig idegen maradt. Igaz, ugyanezt önmagamról is elmondhatom.

Armigero egy barát, vagy a narrátor másik énje?

Ő is magától jelent meg, először mint barát (akinek alakjában benne van több igazi barátom, ismerősöm, egykori egyetemista társam): ő is mesél ezt-azt, és elmondja a véleményét a történeteimről meg általában az oroszokról. Vagy épp a narrátorról, aki próbálja jobb színben

feltüntetni magát. Idegesít, provokál, részegen beállít, amikor írok, még többet iszik, hülyeségeket beszél. Vagy egészen okos dolgokat. Néha alig tudtam leállítani, hogy a könyv az eredetileg kitalált keretek között maradjon: azaz főként orosz írókról (és nőkről) szóljon. Aztán egyszer csak valóban azt éreztem, hogy Armigero a narrátor másik énje – vagy ha úgy tetszik, az én sötétebb, gátlástalanabb, erkölcstelenebb énem, akit próbálok rejtegetni. Főleg a regénybeli Százenykám elől, akinek nem szabad őt megismernie. Vagy lehet, hogy mégis. Az utolsó pillanatig nem döntöttem el, hogy összeismerkedhetnek-e: nem jelentené-e ez a nagy szerelem végét?

Rengeteg történet és anekdota meg vicc alkotja regényed vázát, de vannak benne olyan részek, amelyek önálló novellaként is megállják a helyüket. Ilyen Várpalota a hetvenes években és az apa–fiú viszony kínzó emléke.

Kínzó? Én nem használnám ezt a szót. Amikor váratlanul megszülettek ezek a fejezetek, azt éreztem, talán írhatnék egy igazi apa–fiú regényt: ha ilyen elfojthatatlanul előtörttek egy olyan könyvben, amiben eredetileg tényleg csak orosz írókról (és nőkről) akartam írni, akkor lehet itt olyan érzelmi feszültség (meg még sok apró történet), amiből ki lehetne hozni valami izgalmasat. Inkább egyszerre volt kínzó és örömteli ez a találkozás apámmal. Különben meg munka közben egyszer csak azt éreztem, hogy milyen nagy téma ez: egy kulákcsaládból származó kommunista története, aki tiszta szívvel hitt az igazi egyenlőségben – és ma az ilyeneket szimplán lekomcsizzák. Meg egy ilyen „komcsi” fiának a története: mármint az, ahogy az apja ellen lázadva (mert az ilyen lázadó kor volt) hogyan alakul, formálódik a világnézete. Nagy téma! És egy kicsit erről is szól a könyv. De épp csak egy kicsit. Nem akarom félrevezetni ennek az interjúnak az olvasóit: a szövegben főleg orosz írókról mesélek – és orosz nőkről. Főleg Szásenykáról, a nagy szerelemről (és ez nem a narrátor kitalált szerelme, hanem a szerzőé), meg arról, hogy milyen izgalmas fénytörésben látható a világ, a magyarság, a hazafiság, a magyar történelem, irodalom meg minden, amikor egyszer csak félig oroszává válik az ember – Szásenyka meg félig magyarrá.

A kortárs orosz irodalom sok nagysága feltűnik, mint aki mesél, és akiről mesélnek. Viktor Jerofejev, Jevgenyij Popov, Viktor Pelevin, Zahar Prilepin, Szasa Szokolov, Vlagyimir Szorokin és a többiek. Úgy „egymás közt szölvé” a narrátor fontos dolgokat mond a

magyar–orosz irodalmi kapcsolatokról, igényről és közönről. Van, akinek a műveit ismerhetjük, van, akiét kevésbé. Viktor Jerofejev Magyarországon is népszerű, Akszjonov Moszkvai története hatalmas sikert hozott, Szolzsenyicint mindenki ismeri, neve összefonódott a Gulag történetével, Vladimir Nabokov az egyik legismertebb író a világon. Az ő pályaképük, portréjuk kifénylik a könyvből, és átvisz a fikció világába. Ez persze nem egyszer történik meg a mesélés során.

Nemcsak a kortárs, hanem a klasszikus orosz irodalom nagyságairól is mesélek. Dosztojevszkijről és Tolsztojról például. Vagy Gorkijról. Meg Szimonovról is, aki a *Várj reámot* írta. Meg például Grebenszikovról, a zseniális orosz rockzenésről, aki nem melleleg csodálatos költő is. Igen, szeretném, ha az olvasó azt érezné, hogy vannak itt ezek a zseniális orosz írók, akiket mégiscsak jó lenne elolvasni. Már csak azért is, mert sokat közlünk az Európa Kiadó jelentet meg nálunk. Vagy milyen jó lenne, ha Grebenszikovot végre valaki meghívná, hogy adjon pár koncertet Budapesten. Vagy Sevcsukot, az orosz rock-zene másik zsenijét. Itt van ez a hatalmas kultúra, amelyről alig tudunk valamit. Félig orosz lettem, szeretném, ha a fantasztikus orosz kultúra jelen lenne Magyarországon, és nem csak az amerikai popkultúrán rágódnánk (meg a neonacionalista magyar borzalmakon, azon az ízléstelen szörnyűségen, ami elárasztja az országot), s ugyanakkor Szásenykával együtt tüntetek Putyin ellen – ahogy

azt a könyvemben is megírtam.

A narrátor gyakran kishitű, elgyávul, tanácstalan, de azért a szerelem is sűrűn megtalálja Olgától Szásenykáiig. De a szerelem, úgy érzem, minden nőre sugárzik. A foci mindenhatóságát és nemzetköziségét még nem is említettem, gyökerei a szerelemmel együtt Várpalotáról származnak?

Biztos sok minden származik Várpalotáról: az első orosz lány például, akibe szerelmes voltam, Olga, a város szélén élt, az orosz tisztek házában, és mit nem adnék érte, ha tudhatnám, mi lett vele. És ott fociztam a Várpalotai Bányász

izgalmas..., amikor egyszer csak félig oroszává válik az ember, Szásenyka meg félig magyarrá

serdülő csapatában. De ez a könyv azért főleg az irodalomról szól: a legtöbb érzés, élmény, szeretet vagy gyűlölet onnan származik – nagy írók műveiből, mert azokba menekültem gyerek- és ifjúkoromban a világból, amelyben nem éreztem otthon magam. Gondolom, gyakran így születnek az irodalmárok: ebből a menekülésből.

Miért villan fel a kés az utolsó mondatban?

Erre nem tudok válaszolni. Az olvasónak kell eldöntenie, hogy az a kés – amely egyébként már korábban is felvillant néhányszor a regényben – mit jelent. Mi fog történni a narrátor és Armigero között, amikor elindulnak, hogy Armigero végre találkozhasson Szásenykával...